

AB İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARI

ÖZET: Hızı ve büyüklüğü konusunda her ne kadar bilim çevrelerce mutabakat sağlanmasa da iklim konusunda bir değişiklik olduğu kabul edilmektedir. Bu değişimin küresel ve bölgesel anlamda bir takım olumsuz etkileri vardır. Bu yazıda küresel düzeyde sorun olarak görülen iklim değişikliğine kavramsal açıdan kısaca değinilerek, dünyada konu ile ilgili başat unsur olma cabasında olan Avrupa Birliği'nin bünyesinde üretilen politikalar tarihsel gelişim çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır.

ANAHTAR KELİMELE:Avrupa Birliği, İklim Değişikliği, Politika, Çevre Politikası

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun geçmişten günümüze, “doğaya ege-men olma” ve “doğayı hoyratça kullanma” biçiminde özetlenebilecek yaklaşımının sonucu olarak ortaya çıkan çevre sorunları, dünya toplumlarının temel sorunlarından birisidir.

Çevre sorunlarının, özellikle sanayileşmiş ülkelerde ekonomik gelişmenin olumsuz bir dışsallığı olarak ortaya çıktığı ve sanayileşmiş ülkelerin, küresel düzeydeki bu sorunlardan özellikle sorumlu olduğu temel kabulün de etkisiyle, bugün AB'nin örgütsel yapı ve hukuksal düzenlemelerinde çevre önemli bir yer tutmaktadır.¹

1.1. İklim ve İklim Değişikliği Kavramı

REC Türkiye, A'dan Z'ye İklim Değişikliği Başucu Rehberi'nde iklim; “en basit ifadeyle, yeryüzünün herhangi bir yerinde uzun yıllar boyunca yaşanan ya da gözlenen tüm hava koşullarının ortalama du-

Ebru ALTUNOK

Milli Eğitim Denetçi Yardımcısı, M.E.B.

Ahmet Erhan ALTUNOK

Milli Eğitim Denetçi Yardımcısı, M.E.B.

¹ Özel, M., Kılıç S., Avrupa Birliği İklim Değişikliği Politikaları ve Karar Almada Oyun Teorisi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, S.34, Mart 2006,

rumu” ve daha sistematik bir yaklaşımla, “belirli bir alandaki hava koşullarının, atmosfer elemanlarının değişkenlikleri ve ortalama değerleri gibi uzun süreli istatistikleri ile tanımlanan sentezi (bireşimi)” olarak tanımlanmaktadır.²

Günümüzde, her ne kadar iklimdeki değişimin hızı ve büyüklüğü konusunda uzlaşma sağlanamamışsa da, bir değişimin olduğu kabul edilmektedir.³

İklim değişikliği, atmosfere salınan gazların neden olduğu düşünülen sera etkisinin sonucunda, dünya üzerinde yıl boyunca kara, deniz ve havada ölçülen ortalama sıcaklıklarda görülen artışı,⁴ başka bir deyişle küresel ısınmayı da beraberinde getirmektedir. Bilim adamları, iklim değişikliğinin; insan sağlığı, tarım, su kaynakları, sahil bölgeleri ve doğal yaşam gibi birçok alanda doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilere yol açacağına vurgu yapmaktadır.⁵

1.2. Sera Etkisi

İklim sistemi için önemli etkenlerin başında sera etkisi gelmektedir. Sera etkisi, güneşten gelen kısa dalgalı ışınların yeryüzüne çarptıktan sonra, uzun dalgalı ısı ışınları şeklinde atmosferdeki sera gazları tarafından tekrar yeryüzüne geri yansıtılmasıdır.⁶

Sera etkisi zaten doğal bir oluşumdur; ancak doğal olmayan atmosferdeki gazların eskisinden daha çok ısıyı tutmaya başlamasıdır. Ortaya çıkan küresel ısınma olayında yaklaşık %60’lık bir payla CO₂ gazı önde gelmektedir. Bunun yanı sıra atmosferde artan su buharı ve metan da küresel ısınmada öne çıkan diğer önemli etkenlerdendir.⁷

Sanayi Devriminden bu yana sera gazlarında sürekli artış gözlemlendiği ve bu artışın, yeryüzünün uzun dalgalı ısıma yoluyla soğuma etkinliğini zayıflatarak küresel sıcaklık artışına yol açtığı belirtilmektedir. İnsan faaliyetlerinin bir sonucu ortaya çıkan sera etkisinin büyüklüğü, her gazın birikimindeki artışın boyutuna, bu gazların ısınma özelliklerine atmosferde kalma sürelerine ve atmosferdeki diğer gazların birikimlerine bağlıdır.⁸

2.DÜNYADAKİ GELİŞMELER İŞİĞİNDA AB İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARI

1972 yılında Stockholm’de gerçekleştirilen Uluslararası İnsan Çevresi Konferansı, çevre sorunlarının sınıraşan niteliği nedeniyle, çözümlerinin de uluslararası işbirliği içerisinde ele alınması gerekliliğini ortaya koyması açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Aynı yıl kurulan Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), çevre alanında pek çok işbirliğinin başlatılması için önemli bir kurumsal zemin oluşturmuştur. UNEP’in oluşumu, tehlike altındaki türlerin korunmasına yönelik CITES Sözleşmesi, deniz kirliliğine karşı MARPOL, uzun menzilli hava kirliliği, Akdeniz Eylem Planı, ozon tabakasının inceltmesine yönelik Viyana Sözleşmesi ve Montreal Protokolü gibi uluslararası alanda pek çok önemli ve somut işbirliklerinin oluşumunun önünü açmıştır.⁹

İklim değişikliğine karşı uluslararası boyutta atılan ilk adım, Dünya Meteoroloji Örgütü tarafından 1979 yılında düzenlenen ve küresel iklim ile ilgili konuların uluslararası alanda ilk defa tartışıldığı, “Birinci Dünya İklim Konferansı”, ikinci adım ise yine Dünya Meteoroloji Örgütü tarafından 1990 yılında düzenlenen “İkinci Dünya İklim Konferansı” olmuştur. İkinci Dünya İklim Konferansının ise gündem maddesi iklim değişikliği ve sera gazları olup katılımcı devletler iklim değişikliği ile mücadelede uluslararası bir sözleşmenin gerekliliği yönünde ortak tavır almışlardır.¹⁰

2 Arıkan Y., Özsoy G., “A’dan Z’ye İklim Değişikliği Başucu Rehberi”, REC Türkiye, 2008

3 Özel, M., Kılıç S., age

4 https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCresel_%C4%B1s%C4%B1nma

5 Davis, Christopher P., Aladdine D. Joroff ve Carrie F. Jenks, “Climate Change Strategies for the Financial Services Industry”, Goodwin Procter, 2007.

6 Aksay, Cemal Seçkin, Osman Ketenoglu ve Latif Kurt, “Küresel Isınma ve İklim Değişikliği”, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi, Sayı: 25, 2005

7 Özel, M., Kılıç S., age

8 Özel, M., Kılıç S., age

9 Arıkan Y., Özsoy G., “A’dan Z’ye İklim Değişikliği Başucu Rehberi”, REC Türkiye, 2008

10 Saylan, İ. B., “İklim Değişikliğine Karşı Uluslararası İşbirliği: Kyoto Protokolü ve Türkiye”, T.C. Maliye Bakanlığı AB ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Bülteni, S.16, Temmuz, 2007

BM ve Dünya Meteoroloji Örgütü tarafından 1988 yılında kurulan “Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)” de iklim değişikliği ile ilgili uluslararası işbirliğinin oluşumunda etkin bir role sahiptir. Bu panel, bilim adamları, hükümet ve hükümet dışı temsilciler ile uluslararası kuruluşların temsilcilerden oluşmakta; iklim değişikliğinin bilimsel, teknik, sosyo-ekonomik yönleri ve etkileri ile ilgili raporlar hazırlamakta ve böylece uluslararası toplumun ilgisini çekerek konuyu gündemde tutmaktadır.¹¹

AB’de ise iklim değişikliği ile ilgili sorunların tartışılmasına 1980’li yıllarda başlanılmakla birlikte AB Komisyonu, Bakanlar Konseyi’ne konuyla ilgili olarak ancak 1988’de bir bildiri sunabilmiştir. Üstelik bu bildiri iklim değişikliğine ilişkin her hangi bir eylem planı da öngörmemektedir. Yine de bu bildirin, IPCC’nin kuruluş dönemine rastlaması nedeni ile uluslararası gelişmeye katkı sağladığı ileri sürülmektedir. Hem bu bildiri hem IPCC’nin kurulması, AB’nin iklim sorunları konusunda giderek daha çok öncü rol oynamasında etkili olmuştur.¹²

1990 yılında toplanan AB’nin Enerji ve Çevre Bakanları, AB’nin emisyonlarını 2000 yılına kadar 1990 seviyesinde sabitlemesi konusunda anlaşmışlar; bundan bir yıl sonra da, AB Komisyonu’ndan, Rio’daki BM Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda belirtilen emisyon hedeflerinin ciddiye alındığını göstermesi için bir önlemler paketi taslağı hazırlamasını talep etmişlerdir. Bu görüşmelerin ardından Komisyon söz konusu amaçlar doğrultusunda strateji geliştirme görevini üstlenmiş ve iklim politikaları ile ilgili olarak GDXI (Çevre), GDXVII (Enerji) ve GD XVI (Vergi) komitesini oluşturmuştur.¹³

Küresel iklim sistemine olumsuz etkileri nedeniyle insan kaynaklı sera gazı salınımlarını belirli bir düzeyde tutma ya da azaltmaya ilişkin en önemli uluslararası yanıt olan ve 1992 yılında Rio’da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Yerküre Zirvesi)’nden hemen önce AB Komisyonu Haziran 1992’de Avrupa İklim Politikası stratejisi çerçevesinde

karbondioksitin emisyonununun 2000 yılına kadar %12 esas alınarak nasıl azaltılabileceğini içeren bir de paket hazırlanmıştır. Bu önlem paketi su dört noktayı içermektedir:¹⁴

1. Enerjide verimlilik çerçeve yönergesi (SAVE) çıkarmak. Düzenleyici politik önlemlerle enerji kaynaklarından verimli bir şekilde yararlanmayı öngörmektedir.¹⁵
2. Yenilenebilir enerji kaynaklarının payının artırılması kararı (ALTENER).¹⁶
3. Vergi koymak amacıyla, karbondioksit salınımı ve enerji konusunda yönerge çıkarmak.¹⁷ Kömür ve karbondioksit vergisi konusu, Bakanlar Konseyi’nde tartışmalara yol açmış ve en çok İngiltere’den itiraz gelmiştir. İngiltere, karbondioksit vergisinin Komisyon önerisi olarak sunulmasını subsidiarite (YERELLİK)¹⁸ prensibine aykırı bir davranış olarak ileri sürmüştür.¹⁹ Dolayısıyla bu yöndeki bir karar için gerekli oybirliği sağlanamamıştır. Ancak daha sonra Kasım 1992’de Hükümet Başkanları Zirvesi’nde AB karbondioksit ve enerji vergisinin sekli gündeme gelmiş ve bu verginin uygulanmasının üye devletlere bırakılması kabul edilmiştir.²⁰
4. AB çerçevesinde karbondioksit ve sera gazlarının gözlenmesi için bir denetim mekanizmasının oluşturulması. Denetim mekanizmasının amacı, Avrupa düzeyinde gerekli ortak bir strateji çerç-

14 Özel, M., Kılıç S., age

15 Özel, M., Kılıç S., age

16 Özel, M., Kılıç S., age

17 Özel, M., Kılıç S., age

18 Subsidiarite (YERELLİK): Bu ilke, “bir hizmetin prensip itibarıyla vatandaşa en yakın idari birim tarafından yerine getirilmesini, sadece ve sadece bu birim tarafından ya hiç ya da yeterince etkin bir biçimde yerine getirilmeyen hizmetlerin bir üst idari birim tarafından üstlenilmesini gerektirir (Koçdemir, 2002). Yerellik ilkesi, her ne kadar Maastricht Anlaşması ile özellikle vurgulanmış olsa bile, ilk defa bu Anlaşma ile resmîyet kazanmamıştır. İlke, daha önce imzalanan Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşmasında da yer almaktaydı. Bu kurucu Anlaşmada ve daha sonra yürürlüğe giren Avrupa Atom Topluluğu ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Anlaşmalarında da yetkilerin ulus üstü örgüt ile üye devletlerarasında paylaşılması söz konusu idi (Mengi,1998)

19 Budak, S., “Avrupa Birliği ve Türk Çevre Politikası”, Buke Yayınları, İstanbul, 2000

20 Özel, M., Kılıç S., age

11 Saylan, İ. B., age

12 Özel, M., Kılıç S., age

13 Özel, M., Kılıç S., age

vesinde hedeflenen emisyon amaçlarına ulaşılmasına katkı sağlayacak ulusal iklim politikalarının güçlendirilmesi olarak belirlenmiştir.²¹

Bütün üye devletler alınan iklim politikası önlemlerini ve hedeflenen karbondioksit miktarının başarısını değerlendirmek üzere yılda bir kez komisyona rapor verecektir. AB düzeyinde istenen emisyonlara ulaşabilmek için ulusal iklim politikalarının uyumlaştırılması gereği vardır. Komisyon üye ülkelerin kendi emisyon hedeflerini kendilerinin belirlediği "button-up" düşüncesini de ortaya koymuştur. Bu hedefler AB hedefleri ile birleştirilecektir. Bu düşünceye "yükü paylaşma" denilmektedir.²²

2.1. BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

"Atmosferdeki sera gazı birikimlerini, iklim sistemi üzerindeki tehlikeli insan kaynaklı etkiyi önleyecek bir düzeyde durdurmayı başarmayı" hedefleyen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS), 1992 yılında Rio'da gerçekleştirilen Yeryüzü Zirvesi'nde Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ile beraber imzaya açılan Rio Sözleşmelerinin üçüncüsüdür.²³

Sözleşme, 9 Mayıs 1992'de imzaya açılmış, 21 Mart 1994'te de yürürlüğe girmiştir. AB, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne 21 Mart 1994 taraf olmuştur.²⁴

Sözleşme metni neredeyse tüm maddeler için zemin oluşturan ve sera gazı emisyonunda en büyük payın gelişmiş ülkelere ait olduğuna değinilen uzun bir girişten sonra yirmi altı maddeden ve iki ekten oluşmaktadır.²⁵

Sözleşme, ülkelerin ortak fakat farklı sorumlulukları, ulusal ve bölgesel kalkınma öncelikleri, amaçları ve özel koşulları göz önünde bulundurularak, tüm ta-

raflara sera gazı salımlarının azaltılarak iklim değişikliğinin durdurulması ve etkilerinin azaltılması gibi konularda ortak yükümlülükler vermektedir. Ayrıca taraflar, sera gazı salımları ile ilgili gelişmelerin takip edilebilmesi açısından ulusal raporlar hazırlama yükümlülüğü altına girmişlerdir. Buna karşılık insan kaynaklı sera gazı salımlarını 2000 yılına kadar 1990 düzeyinde tutma, mali kaynaklar, teknoloji transferi ve fonlar gibi konularda ana yükümlülükler gelişmiş ülke Taraflarına (Ek I Tarafları) bırakılmıştır.²⁶

Sözleşme'nin nihai amacı, 2. Madde 'sinde "Sözleşme'nin ilgili hükümlerine göre, atmosferdeki sera gazı birikimlerini, iklim sistemi üzerindeki tehlikeli insan kaynaklı etkiyi önleyecek bir düzeyde tutmayı başarmak" olarak tanımlanmıştır. Bu amaç "Böyle bir düzeye, ekosistemlerin iklim değişikliğine doğal bir şekilde uyum sağlamasına, gıda üretimini tehdit etmeyecek ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir şekilde devamına izin verecek bir zaman dâhilinde ulaşılmalıdır" hükmü ile nitelendirilmiştir.²⁷

Sözleşme'nin 3. Madde 'de yer alan genel ilkeleri²⁸

26 Türkes, M., Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri" TMMOB Çevre Mühendisleri Odası V. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, 2003

27 <http://iklim.cob.gov.tr>, Er. Tar. 10/07/2013

28 BMİDÇS MADDE 3 (İLKELELER): Taraflara, Sözleşmenin amacına ulaşmak ve hükümlerini yerine getirmek için yapacakları eylemlerinde, diğer hususlar meyanında, aşağıdakiler yol gösterecektir:

1. Taraflar, iklim sistemini, eşitlik temelinde ve ortak fakat farklı sorumluluklarına ve güçlerine uygun olarak, insanoğlunun günümüz ve gelecek kuşakların yararı için korumalıdır. Dolayısıyla, Taraflardan gelişmiş ülkeler iklim değişikliği ve onun zararlı etkileri ile savaşımında öncülük etmelidir.
2. Sözleşmeye Taraf gelişme yolundaki ülkelerin, özellikle iklim değişikliğinin zararlı etkilerine karşı savunmasız olanların ve gelişme yolundaki ülkelere sözleşme uyarınca gereğinden fazla veya anormal yük altında kalanların ihtiyaç ve özel koşulları tümüyle dikkate alınmalıdır.
3. Taraflar, iklim değişikliği nedenlerini önceden tahmin etmek, önlemek veya en aza indirmek ve zararlı etkilerini azaltmak için önleyici önlemler almalıdır. Ciddi veya önlenemez hasar tehlikesi olan durumlarda, tam bilimsel kesinliğin yokluğu, iklim değişikliğine ilişkin politikalar ve önlemlerin mümkün olduğu kadar etkin maliyetli ve en az harcamayla küresel yarar sağlayacak şekilde olmaları gerektiği de dikkate alınarak, bu önlemlerin ertelenmesine neden olarak kullanılmamalıdır. Bunu başarmak için bu tür politikalar ve önlemler değişik sosyo-ekonomik bağlamları dikkate almalı, kapsamlı

21 Özel, M., Kılıç S., age

22 Özel, M., Kılıç S., age

23 Arıkan Y., Özsoy G., age

24 Hocaoglu Bahadır, N., Avrupa Birliğinin İklim Değişikliği Politikaları ve Türkiye'nin Bu politikalara Uyumunu, İ.Ü. Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Sevim BUDAK, İstanbul, 2011

25 Hocaoglu Bahadır, N., age

Eşitlik, Ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve ihtiyatlılık ilkeleri ile Sürdürülebilir kalkınmayı destekleme hakkı ve yükümlülüğüdür. Ayrıca, sayılanlara ek olarak, Giriş bölümünde ve diğer maddelerinde “insanlığın ortak kaygısı”, “serbest ticaret” ve “maliyet etkinlik” gibi ilkelere yer vermiştir.²⁹

AB, 1990 yılındaki Lüksemburg Çevre ve Enerji Konseyi’nde belirlediği CO2 salım hedefi ile İDÇS’den önce kendi içinde bir salım hedefi benimseyerek uluslararası çabalarda daha erken ve güçlü bir konuma gelmiştir.³⁰

Bu Sözleşme, uluslararası işbirliğini daha da arttıran Taraflar Konferansı ile Sekretarya gibi iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik BM şemsiyesi altında çeşitli organların kurulması ile sonuçlanmıştır. Taraflar Konferansı’nın önemi ise, 1997 yılında Kyoto’da gerçekleştirilen ve Kyoto Protokolü ile sonuçlanan 3. Taraflar Konferansı ile anlaşılabilir.³¹

olmalı, ilgili tüm sera gazı kaynaklarını, yutaklarını, haznelerini ve uygulamayı kapsmalı ve bütün ekonomik sektörleri ihtiva etmelidir. İklim değişikliğine cevap verme çabaları ilgili Taraflarca işbirliğiyle yerine getirilebilir.

4. Taraflar sürdürülebilir kalkınmayı destekleme hakkına sahiptir ve de desteklemelidirler.

İklim sistemini insanların neden olduğu değişikliğe karşı koruma politika ve önlemleri, Tarafların herbirinin özel koşullarına uygun olmalı ve iklim değişikliğine cevap verecek önlemleri almak için ekonomik gelişmenin gerekli olduğu dikkate alınarak, bu politika ve önlemler ulusal kalkınma programlarına entegre edilmelidir.

5. Taraflar, özellikle gelişme yolundaki Taraf ülkelerde sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınmaya yol açacak açık ve destekleyici bir uluslararası ekonomik sistemi teşvik etmek ve böylece iklim değişikliği sorunlarıyla daha iyi ilgilenebilmelerini sağlamak için işbirliği yapmalıdır. İklim değişikliğine karşı alınan önlemler, tek taraflı olanlar dahil, keyfi, haksız ayrımcı veya uluslararası ticarete gizli bir kısıtlama oluşturmak açılarından bir vasıta oluşturur nitelikte olmamalıdır (http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_41.pdf)

²⁹ <http://iklim.cob.gov.tr>, Er. Tar. 10/07/2013

³⁰ Türkeş., Kılıç,G., “Avrupa Birliği’nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri” TMMOB Çevre Mühendisleri Odası V. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, 2003

³¹ Saylan, İ. B., age

2.2. Kyoto Protokolü

Kyoto Protokolü, Rusya’nın Kasım 2004’te anlaşmayı onaylamasından 90 gün sonra 16 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.³² Kyoto Protokolüne göre;

- *Tarafların 2008-2012 yılları arasında sera gazı salımlarını 1990 düzeylerinin % 5 daha altına çekmeleri yükümlülüğü getirilmiştir. Burada şunu belirtmekte yarar vardır: örneğin İzlanda’nın sera gazı salımları 1990 seviyesinin çok altında olduğundan, bu durumda İzlanda’nın sera gazı salımlarını %10 civarında arttırabilme hakkı doğmuştur ki böylelikle en kötü ihtimalle sera gazı salımlarını 1990 seviyesinin % 5’i kadar altına tutabilsin. Ancak AB “15 üyeli iken” için bu oran tam tersine % 8’lik, ABD için % 7’lik bir düşüşü öngörmektedir.³³*
- *Salımları azaltılması hedeflenen sera gazları Karbondioksit (CO2), Metan (CH4), Diazotmonoksit (N2O), Hidroflorokarbonlar (HFC’ler), Perfluorokarbonlar (PFC’ler) ve Sülfür Heksaflorid (SF6) olarak belirlenmiştir.³⁴*
- *Enerji verimliliğini, ağaçlandırmayı arttırmak; tarım ve ulaştırma politikalarında çevreyi ve dolayısıyla iklim değişikliğini daha çok göz önünde bulundurmak; konuyla ilgili teknolojik gelişmeye yönelik Ar-Ge çalışmalarında bulunmak başlıca hedefler arasında belirtilmiştir.³⁵*
- *Salım ticareti, ortak uygulama ve temiz kalkınma düzeneği gibi çeşitli esneklik düzenekleri getirilmiştir. Bunlardan en önemlisi olan salım ticareti ile bir çeşit karbon piyasası kurulmuş ve bu yolla taraf ülkelerden biri, kendisine tahsis edilen salım kotasını asarsa, bunu çevreyi daha az kirleten ve daha az sera gazı salımında bulunan ülkeler-*

³² Yürürlüğe girmesi için en az 55 ülkenin Protokol’e taraf olması, taraf olan ülkelerin toplam salımlarının ise, Ekl ülkelerinin 1990 yılındaki toplam salımlarının en az % 55’i kadar olması gerekmektedir. (Saylan,2007)

³³ Saylan, İ. B., age

³⁴ Açıkgöz, Ş., “Avrupa Birliği Açısından Küresel Isınma ve İklim Değişikline Genel Bir Bakış”, 46. Dönem AB Temel Eğitim Kursu, Ankara, 2010

³⁵ Saylan, İ. B., age

den karbon kotası satın alarak telafi edebilme imkânına kavuşmuştur.³⁶

- Pazarın eksikliklerinin, Sözleşme'nin hedefleriyle uyuşmayan vergi ve gümrük ayrıcalıklarının ve sera gazı salan tüm sektörlerdeki teşviklerin sürekliliği azaltılması ya da aşamayla kaldırılması ve Pazar kurallarının uygulanması amaçlanmıştır.³⁷

ABD Kasım 1998'de protokolü imzalamış ancak onay için Senato'ya sunmamıştır. Senato, 1997'de Kyoto Protokolü'nün sonuçlandırılmasından kısa bir süre önce Amerikan ekonomisine zarar verecek ve gelişmekte olan ülkelerin emisyon indirim yükümlülüklerine tam olarak katılımını sağlamayacak bir protokole onay verilmeyeceğini açıklayan Byrd-Hagel Kararı'nı kabul etmiştir. ABD'nin Kyoto Protokolü'nü onaylamaktan kaçınmasının gerekçesi, öngörülen yükümlülüklerle karbon yutaklarını da hesaba katarak ve özellikle gelişmekte olan ülkelerle emisyon ticareti yaparak ulaşmak isteğinin müzakere sürecinde kabul görmemesidir.³⁸

2001'de göreve gelen George W. Bush yönetimine göre ise Kyoto Protokolü, ABD ekonomisine kabul edilemeyecek yükler getiren ve gelişmekte olan ülkeler sorumluluk almadığı için işlevsel olmayan bir anlaşma olarak nitelendirilmiş ve Mart 2001'de ABD Kyoto sürecinden çekildiğini ilan etmiştir.³⁹

Barack Obama dönemi olan Aralık 2009'da gerçekleşen Kopenhag Konferansı'nda ABD, Kyoto sonrası dönem için uluslararası alanda yükümlülük üstlenmekten yine kaçınmıştır.⁴⁰ ABD'nin Kyoto sürecinde geri planda kalması ise AB'nin bu süreçte liderliği ele almasını beraberinde getirmiştir.⁴¹

AB'nin Kyoto Protokolü'ndeki taahhüdü, belirlenen altı sera gazını kapsayan salımlarını 2008-2012 döne-

minde 1990 düzeylerinin % 8 altına indirmektir.⁴² AB emisyon azaltım taahhüdüne yönelik olarak ilk olarak kendisi için tasarlanmış bulunan Balon isimli bu Kyoto esneklik mekanizmasına başvurmuştur. Üye Devletler söz konusu taahhüdü, 1998 yılında karara bağlanan bir külfet paylaşımı anlaşmasıyla, tarihsel emisyon miktarı ve ekonomik gelişme seviyesi gibi kriterleri dikkate alarak etkin ve adil bir şekilde bölüşmüştür.⁴³

Hedefler ülkeden ülkeye büyük farklılık göstermektedir. Örneğin, Lüksemburg'un salımlarını % 28 oranında azaltması gerekirken, Portekiz'in % 27 oranında artırmasına izin verilmiştir.⁴⁴

AB ikinci olarak Kyoto'nun birinci taahhüt dönemi beklemeden Uluslararası Emisyon Ticareti olarak adlandırılan Kyoto esneklik mekanizmasını devreye almış ve ETS'yi oluşturmuştur. Avrupa Komisyonu, Çevre Bakanları Konseyi'nin talebi üzerine hazırladığı ve AB'de sera gazı emisyonlarının azaltılması için 2000 ila 2003 döneminde maliye, araştırma, enerji ve çevre politikası alanlarında alınacak eşgüdümlü önlemleri kapsayan birinci Avrupa İklim Değişikliği Programı kapsamında ETS'nin kurulmasını önermiş ve 13 Ekim 2003 tarih ve 2003/87/AT sayılı Direktif aracılığıyla ETS hayata geçirilmiştir. ETS kapsamında 2005-2007 dönemi birinci, Kyoto Protokolü'nün birinci taahhüt dönemi olan 2008-2012 ise ikinci ticaret dönemi ya da aşama olarak kabul edilmiştir. AB ETS birçok açıdan eleştirilmiş olmakla birlikte öncü bir uygulama olması açısından önemlidir.⁴⁵

26 Ağustos-4 Eylül 2002 tarihlerinde Johannesburg'da yapılan Dünya Kalkınma Zirvesi'nden önce Avrupa Birliği, Üye Devletlerin Kyoto Protokolü'nü onay sürecini tamamlamalarını istemiştir. Temmuz 2001 tarihli Bonn ve Kasım 2001 tarihli Marakeş anlaşmalarıyla

36 Saylan, İ. B., age

37 Saylan, İ. B., age

38 Oğuz C., Uysal, "İklim Değişikliği ile Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Seattle Örneği", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:17 Sayı:2 Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., Manisa, 2010

39 Oğuz C., Uysal, age

40 Oğuz C., Uysal, age

41 Saylan, İ. B., age

42 Türkeş, Murat ve Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

43 Güldoğan, E. "Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Ekonomik ve Yönetimsel Sorunları", II. Türkiye İklim Değişikliği Kongresi, TİKDEK, İstanbul, 2010

44 Türkeş, Murat ve Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

45 Güldoğan, E. age

özellikle KP uygulama kurallarının belli olması üzerine, Üye Devletler onay işlemlerine başlamış, 31 Mayıs 2002 tarihinde 15 Üye Devletin onay işlemlerini tamamlamasıyla, AB, Protokolü onayladığını açıklamıştır.⁴⁶

Avrupa Çevre Ajansı tarafından Nisan 2002'de hazırlanan Avrupa Topluluğu 1990-2000 Yıllık Sera Gazları Envanteri ve 2002 Envanter Raporu'nda "arazi kullanımını değişikliği ve ormancılık etkinliklerinden" (AKDO) kaynaklanan salımlar ve salım uzaklaştırmaları hariç, AB'nin toplam sera gazı salımlarının 1990-2000 döneminde % 3.5 oranında azaldığı belirtilmektedir. AB, yükümlülüğü olan 2000 yılına kadar sera gazı salımlarını 1990 yılı düzeylerinde tutma konusunda başarılı olmuştur. Kyoto Protokolü'ndeki sera gazı salım hedefleri için ise doğru yolda ilerlemektedir.⁴⁷

2.3. AB 6. Çevre Eylem Programı⁴⁸

İklim değişikliği, 2001-2010 dönemini kapsayan 6. ÇEP'te tanımlanan dört öncelikli konu (iklim değişikliği, doğa ve biyolojik çeşitlilik, çevre ve sağlık, doğal kaynak yönetimi ve atık yönetimi) arasında yer almaktadır.

İklim değişikliğiyle ilgili ilk amaç ise, Topluluk olarak KP'nin onaylanması ve AB'nin KP yükümlülüğünün yerine getirilmesi olup aşağıdaki eylemler tanımlanmıştır.⁴⁹

46 Türkes, Murat ve Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

47 Türkes, Murat ve Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

48 Avrupa Birliği, Kurucu antlaşmalardan biri olan Roma Antlaşması'nda bu yönde bir zorunluluk olmamasına karşın, 1973 yılından başlayarak, ilerideki yıllar için bir yol haritası olacak biçimde çevre eylem programları hazırlanmıştır. Bundan önce de kimi çevre sorunları için yasal düzenlemelere gidilse de, Birliğin çevre sorunları ile ilgilenmesinin ve ortak bir çevre politikası oluşturmasının miladı olarak ilk programın yayımlandığı 1973 yılını göstermek yanlış olmayacaktır (Duru B., Avrupa Birliği Çevre Politikası, İmaj Yayınevi, Ankara, 2007)

49 Türkes, Murat ve Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

- AB içinde CO2 salımlarının ticaretine ilişkin bir planın oluşturulması;
- İklim değişikliğinin önlenmesi amacına uyum etkinlikleri dikkate alınarak, Üye Devletlerdeki enerji sektörüne ilişkin devlet yardımlarının bir envanter ve gözden geçirme çalışmasının yapılması;
- Kabul edilen yeni Direktif yoluyla yenilenebilir enerji kaynaklarının desteklenmesi ve serbestleştirilmiş enerji pazarında bu yönde yeterli desteğin sağlanması;
- Enerji vergilendirilmesi önerilerinin kabulü aracılığıyla pazar araçlarının kullanılması;
- Binaların ısıtılması ve soğutulmasında enerji tasarrufunun artırılması;
- Sanayi sektörü ile enerji verimliliği ve belli salımları azaltma üzerine çevre anlaşmaları;
- 2002 yılına kadar Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nde, havacılıktan kaynaklanan sera gazı salımlarını azaltmaya ilişkin eylemler üzerinde anlaşmaya varılamaması durumunda bu yönde özel eylemlerin tanımlanması;
- Araştırma ve teknolojik gelişme için ve Üye Devletlerdeki araştırmaların eşgüdümünde, iklim değişikliğinin Topluluğun en önemli konularından biri olarak kabul edilmesi.

İklim değişikliğinin etkilerine uyum eylemleri, öncelikle Üye Devletlerin sorumluluğuna bırakılmasına karşın bu yöndeki çabalar Topluluk tarafından desteklenecektir.

2.4. AB'nin Değişik Sektörlerde Sera Gazı Salımlarını Azaltma Girişimleri

AB'nin Enerji sektöründeki temel politika eylemleri, daha çok enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kaynakları, enerji-verimli üretim kuralları, enerji hizmetlerinin iyileştirilmesi ve bileşik ısı ve güç sistemleri üzerinde yoğunlaşmaktadır.⁵⁰

AB Komisyonu, Kasım 2001'de, çevre politikalarının diğer sektör politikaları ile bütünleştirilmesi kapsa-

50 Türkes, Murat ve Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

mında, “Güvenli Enerji Arzı İçin Avrupa Stratejisine Doğru” başlıklı bir Yeşil Belge yayımlamıştır.

Yeşil Belge'nin, AB enerji politikasının, talep sektöründe beklenen artışlar, yerli enerji üretimindeki düşüşler ve fosil yakıt kullanımındaki baskılar ile başa çıkacak ve KP'deki ve gelecekteki yükümlülükleri karşılayacak şekilde nasıl biçimlendirilmesi gerektiği üzerine temel sorular soran bir tartışma başlattığı görülmektedir.⁵¹

AB'nin Enerji sektöründe sera gazı salımlarını azaltmaya yönelik Topluluk düzeyindeki girişimlerin bazıları, “Elektrik ve Gaz Direktifleri”, “Enerji Ürünlerinin Vergilendirilmesi, Beyaz Belge”,⁵² “Avrupa Topluluğunda Enerji Verimliliğini Artırma Eylem Planı”,⁵³ “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Üretimi Direktifi”, “Devlet Yardımı Rehberleri”, “Ulaştırma Sektöründe Alternatif Yakıtlar Bildirimi”, “Yenilenebilir Enerji Kaynakları Standartları”, “Birleşik Isı ve Güç Bildirimi” şeklinde sayılabilir.⁵⁴

Diğer sektörlerdeki iklim değişikliği politikaları ve önlemlerine ise; “Konut ve Hizmet” sektöründe “Binalarda Enerji Performansı Direktifi ve Etiketlendirme”, “Kazanlar ve İnşaat Ürünleri Direktifleri”, “Ulaştırma” sektöründe “2010 için Avrupa Ulaştırma Politikası: Karar Verme Zamanı” konulu Beyaz Belge,⁵⁵ “Sanayi”

sektöründe “Bütünleştirilmiş Kirlilik Önleme ve Kontrolü (IPPC) Direktifi” örnek verilebilir.⁵⁶

Ayrıca, “Tarım ve Ormanlık” sektöründe “Ortak Tarım Politikası”, “Kırsal Kalkınma Politikası”, “Ormancılığın Desteklenmesi Stratejisi”, “Tarım ve Orman Araştırmaları” ve “Atık Yönetimi” sektöründe “Arazi Dolgusu Direktifi”, “Paketleme ve Paket Atık Direktifi”, “Ömrü Dolan Taşıtlar Direktifi”, “Kanalizasyon Çamuru Direktifi”, “Atık Elektrikli ve Elektronik Aygıtlar Direktifi” dikkat çekmektedir.⁵⁷

2.5. 2007 Sonrası Diğer Gelişmeler

Avrupa Komisyonu, 29 Haziran 2007'de Avrupa'nın sera gazı emisyonlarında kayda değer kesinti yapmak dışında, aynı zamanda iklim değişikliğine uyuma yönelik etkili önlemler alması sürecine yardım etmek amacıyla AB düzeyindeki eylemlere yönelik seçenekleri ortaya koyan “Yeşil Kitap” yayımlanmış ve konu ile ilgili 4 farklı bölgede⁵⁸ çalıştaylar düzenlemiştir.⁵⁹

İklim Değişikliğine Uyum başlıklı Yeşil Kitap, temel olarak “AB Bünyesinde Eyleme Geçilmesi”, “İklim Değişikliğine Uyumun Uluslararası Eylemlerde Dikkate Alınması”, “Ar-GE Çalışmalarıyla Bilginin Arttırılması ve Sivil Toplumla İşbirliği” olmak üzere 4 ana eksen üzerine kurulmuştur.⁶⁰

Öte yandan, 3–14 Aralık 2007 tarihleri arasında Kyoto Protokolü'nün uygulanma durumunun iyileştirilmesi ve küresel tehdide yönelik olarak bilinçlenme ve ey-

51 Türkeş, Murat ve Kılıç, G., “Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri”, Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

52 Komisyon, Kasım 1997'de “Gelecek için Enerji: Yenilenebilir Enerji Kaynakları -Topluluk Strateji ve Eylem Planı” başlıklı bir Beyaz Belge kabul etmiştir. Beyaz Belge, 2010 yılına kadar yenilenebilir enerji kaynaklarının su anda % 6 olan Topluluk gayri safi iç enerji tüketimindeki payının % 12'ye çıkartılmasını önermektedir (Türkeş ve Kılıç,2004).

53 Komisyon, Nisan 2000'de, enerji verimliliği için daha ileri düzeyde politika ve önlemlerin taslağını oluşturan “Avrupa Topluluğunda Enerji Verimliliğini Artırma Eylem Planını” hazırlamıştır. Bu planın amacı, enerji yoğunluğunun yılda % 1 oranında azaltılmasını öngören hedefe uygun olarak, enerji verimliliğinin var olan ekonomik potansiyelini ortaya çıkarmaktır (Türkeş ve Kılıç,2004).

54 Türkeş, Murat ve Kılıç, G., “Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri”, Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

55 Topluluğun iklim değişikliği politikasının en önemli bileşenlerinden biridir. Komisyon'un 2001 yılında kabul ettiği “2010 için Avrupa Ulaştırma Politikası: Karar Verme Zamanı” konulu Beyaz Belge'de iklim değişikliğine ilişkin ana eylemler ta-

nımlanmaktadır. Taşıtlardan kaynaklanan salımları azaltmak amacıyla otomobil üreticileriyle yapılan gönüllü anlaşmaların en önemli bileşeni olduğu” Etiketlendirme ve Mali Önlemler Stratejisi ve Hava Kalitesi Mevzuatı” ulaştırma sektöründe göze çarpan girişimler arasındadır (Türkeş, Kılıç; 2004).

56 Türkeş, Murat ve Kılıç, G., “Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri”, Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

57 Türkeş, Murat ve Kılıç, G., “Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri”, Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

58 Helsinki-İskandinavya, Londra-Batı Avrupa, Lizbon-Güney Avrupa, Budapeşte-Orta ve Doğu Avrupa

59 Türkeş, Murat ve Kılıç, G., “Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri”, Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

60 Arıkan Y., Özsoy G., age

leme geçmeyi teşvik etmek amacıyla Endonezya'nın Bali kentinde Birleşmiş Milletler girişimiyle İklim Değişikliğine ilişkin Uluslararası bir Konferans düzenlenmiştir.

Konferans sonunda, kapsamlı bir Eylem Planı aracılığıyla hayata geçirilecek olan iklim değişikliği ile mücadele hedeflerine dair dikkate alınması gereken kararların yer aldığı Bali Yol Haritası kabul edilmiştir. Takiben, 1–12 Aralık 2008 tarihlerinde Poznan'da (Polonya) Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı toplanmıştır. Söz konusu Konferans, Kyoto Protokolü'nün ilk taahhüt döneminin sona erdiği 2012 yılı sonrası için geçerli olacak yeni iklim değişikliği anlaşmasına yönelik bir uzlaşının 2009 yılında Kopenhag'da sağlanması öncesinde önemli bir kilometre taşı olarak kabul edilmiştir.

Komisyon ise, 2009 yılı Ocak ayında "Kopenhag'da kapsamlı bir iklim değişikliği anlaşmasına doğru" başlıklı bir tebliğ yayımlamıştır. Söz konusu tebliğ, iklim değişikliği ile mücadele ve bu mücadelenin finanse edilmesi kapsamında kapsamlı ve iddialı bir uluslararası anlaşmanın tesis edilmesine yönelik öneriler ortaya koymaktadır.

1 Nisan 2009 tarihinde ise AB tarafından, ağırlıklı olarak iklim değişikliğinin çeşitli açılardan ortaya çıkarılması beklenen olumsuz etkilerinden, toplumun daha az etkilenmesini sağlama yönünde alınacak tedbirlerin çerçevesinin belirtildiği "Beyaz Kitap" yayımlamıştır. Beyaz Kitap'ta dikkat çeken önemli noktalardan biri, AB'nin iklim değişikliğini kabullenerek etkilerini azaltmayı ve kendi hassasiyetlerini gidermeyi ön plana almış olmasıdır.⁶¹

Ayrıca, 2009 yılının Nisan ayında, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, Topluluğun 2013 yılından 2020 yılına dek sera gazı emisyonunu azaltma hedefi ile alakalı 406/2009/AT sayılı Kararı kabul etmiştir. Bu karar ile birlikte Birlik, Üye Devletlerin 2020 yılına kadar sera gazı emisyonlarında, 2005 yılı seviyesine oranla en fazla %20 oranına kadar indirim gerçekleştirmesini onaylamıştır.

AB'de 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Lizbon Antlaşması, Avrupa Birliği'nin çevre alanındaki yetkilerini artırmıştır. Lizbon Antlaşması'nda, sürdürülebilir kalkınma hedefi güçlendirilmiş, daha iyi tanımlanmış ve Birliğin dünya ülkeleri ile ilişkilerinde temel hedeflerden biri olarak teyit edilmiştir. Aynı zamanda, iklim değişikliği ile uluslararası seviyede mücadele AB çevre politikasının hedeflerinden biri sayılmıştır.⁶²

10-11 Aralık 2009 tarihinde Brüksel'de toplanan Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, AB, 2020 yılına dek sera gazı emisyonlarını azaltma hedefini (1990 yılı seviyesine kıyasla) %20'den %30'a çıkarmayı görüşmüştür. Aynı zamanda, gelişmekte olan ülkelere yardım etmek için her yıl 2,4 milyar Euro'nun tahsis edilmesine karar verilmiştir. Fakat 7-18 Aralık 2009 tarihleri arasında toplanan ve 2012 yılı sonrası için bir iklim değişikliği rejimi amaçlayan Kopenhag İklim Değişikliği Zirvesi esnasında 192 ülke tarafından kabul edilen Kopenhag Uzlaşısı, sera gazlarının emisyonunda yapılacak kesintiler konusunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında geniş kapsamlı bir anlaşma sağlamamıştır. Ancak ülkeler, yıllık ısınmanın 2 santigrad derece altında tutulması taahhüdünü gerçekleştirmiştir.

AB'nin yeni ekonomik dönüşüm stratejisini ve 2020 yılı için hedeflerini belirleyen "Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi" raporu ise Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso tarafından 3 Mart 2010 tarihinde açıklanmıştır.⁶³

11 Aralık 2010 tarihli BM Konferansı'nda ise 2012 sonrası rejime ilişkin AB İklim Komisyonu üyesi Connie Hedegaard tarafından "ilerleme" olarak nitelendirilen, Cancun Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmada, emisyon konusunda taahhütlerin daha ileri seviyeye getirilmesi resmi olarak kabul edilmiş, azaltımları belirlemek için bir takip sisteminin geliştirilmesine ve

61 <http://www.virahaber.com>, Er. Tar. 13/07/2013

62 Çevre Hakkında AB Müktesebat Rehberi, Corporate and Public Strategy Advisory Group, İstanbul & Brüksel, Ocak 2012.

63 AKBAŞ, G., Apar, A., "Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi Özet Bilgi Notu", Başbakanlık AB Genel Sekreterliği, Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı, 2010

gelişmekte olan ülkelerin iklim değişikliği ile mücadelesine uzun vadede yardımcı olabilmek için yeşil fon oluşturulmasına destek verilmiştir.⁶⁴ Ayrıca BM İklim Sözleşmesi ve Kyoto Protokolü'ne ilişkin çalışma gruplarının görev süreleri bir yıl daha uzatılmıştır.⁶⁵

28 Kasım-10 Aralık 2011 tarihlerinde Güney Afrika'nın Durban kentinde düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'nda ise iklim değişikliği mücadelesi için küresel ölçekte yeni bir anlaşmanın 2015 yılı sonuna kadar tamamlanması ve 2020 yılında yürürlüğe girmesi için bir yol haritası kabul edilmiştir.

SONUÇ YERİNE

Günümüzde, Küresel iklim değişikliği önemli bir çevresel ve ekonomik sorun olarak karsımıza çıkmaktadır. Nedenleri ve etkileri açısından global bir sorun olduğu kadar, aynı zamanda, uzun vadeli bir problemdir. Çünkü bugün için sera gazı emisyonları ciddi oranlarda azaltılsa bile, mevcut sera gazı yoğunlaşma seviyesinin yüksekliği nedeniyle iklim değişikliğinin etkileri on yıllarca devam edecektir. Gelecek on yıllarda küresel ısınmanın boyutuna ilişkin belirsizlikler olmasına karşın, son bilimsel göstergeler, bazı risklerin, bugün tahmin edilenden daha büyük olabileceğini göstermektedir.

Bu bağlamda, bugünden önemli etkilerini yasamaya başladığımız iklim değişikliğine karşı acil önlem alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İklim değişikliği konusunda uluslararası kamuoyunun ortak iradesi bağlamında önlemlerin alınmasında en istekli taraf hiç şüphesiz Avrupa Birliği'dir.

İlk kurulduğu günlerde çevre alanında bir faaliyeti bulunmayan AB, zaman içerisinde güçlü bir çevre politikası geliştirmiş, 1980'li yılların sonundan itibaren de iklim sorunlarına eğilmeye başlayarak iklim politikasının başat uluslararası gücü haline gelmiştir.⁶⁶

64 <http://www.euractiv.com.tr/91/interview/cancun-grmeleri-ardndan-bm-srecine-evet-ama-yetmez--mesaj-013949>, Er. Tar. 15/07/2013

65 Çevre Hakkında AB Müktesebat Rehberi , Corporate and Public Strategy Advisory Group, İstanbul & Brüksel, Ocak 2012.

66 Göldoğan, E., "İklim Değişikliği ve Mübadele Edilebilir Ruh-

Günümüzde dünyamızın temel aktörlerinden biri haline gelen Avrupa Birliği, küresel boyutlu bir tehdit haline gelen küresel ısınma ve iklim değişikliklerine ilişkin önemli adımlar atmaktadır. AB bu bağlamda iklim değişikliklerine ilişkin hukuksal düzenlemeler getirmekte; bütün üye devletlerinin buna uygun düzenlemeler yapmasını istemektedir.

Bununla birlikte, Avrupa Birliği'nin her zaman için geçerli, özgün ve somut bir iklim politikasından söz etmek zordur. Birlik politikasının henüz yeterince bir eşgüdüm içerisinde olmadığı, ulusal önlemlerden ve iktisadi alana ilişkin etkisiz kimi tercihlerden oluştuğu görülmektedir. Ancak bu olumsuzluklara rağmen, Birlik Avrupa çapında geniş kapsamlı emisyonu azaltıcı çabalar içerisinde. Onun bu çabaları bu alanda öncü bir rol üstlenmesinin nedenidir.⁶⁷

Kaynaklar:

1. Açıkgöz, Ş., "Avrupa Birliği Açısından Küresel Isınma ve İklim Değişikliğine Genel Bir Bakış", 46. Dönem AB Temel Eğitim Kursu, Ankara, 2010
2. Aksay, Cemal Seçkin, Osman Ketenoglu ve Latif Kurt, "Küresel Isınma ve İklim Değişikliği", Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi, Sayı: 25, 2005
3. Arıkan Y., Özsoy G., "A'dan Z'ye İklim Değişikliği Başucu Rehberi", REC Türkiye, 2008
4. Budak, S., "Avrupa Birliği ve Türk Çevre Politikası", Buke Yayınları, İstanbul, 2000
5. Çevre Hakkında AB Müktesebat Rehberi , Corporate and Public Strategy Advisory Group, İstanbul & Brüksel, Ocak 2012.
6. Davis, Christopher P., Aladdine D. Joroff ve Carrie F. Jenks, "Climate Change Strategies for the Financial Services Industry", Goodwin Procter, 2007.
7. Duru B., Avrupa Birliği Çevre Politikası, İmaj Yayınevi, Ankara ,2007
8. Göldoğan, E. "Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Ekonomik ve Yönetimsel Sorunları", II. Türkiye İklim Değişikliği Kongresi, TİKDEK, İstanbul, 2010
9. Göldoğan, E., "İklim Değişikliği ve Mübadele Edilebilir Ruhsatlar: Avrupa Birliği Emisyon Mübadelesi Programı Örneği". Ulusal Çevre Sempozyumu, Mersin, 2007

satlar: Avrupa Birliği Emisyon Mübadelesi Programı Örneği". Ulusal Çevre Sempozyumu, Mersin, 2007

67 Özel, M., Kılıç S., age

10. Hocoğlu Bahadır, N., Avrupa Birliğinin İklim Değişikliği Politikaları ve Türkiye'nin Bu politikalara Uyumu, İ.Ü. Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Sevim BUDAK, İstanbul, 2011
11. Koçdemir, Kadir, "Hizmette Vatandaşa Yakınlık (Subsidy) İlkesi ve Sosyal Hizmetler", Türk İdare Dergisi, Mart 2002, Sayı 434, Ankara, s. 2.
12. Mengi, Ayşegül, Avrupa Birliğinde Bölgeler Karşısında Yerel Yönetimler, İmaj Yayıncılık, Ankara 1998, s. 25.
13. Oğuz C., Uysal, , "İklim Değişikliği ile Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Seattle Örneği ", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:17 Sayı:2 Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., Manisa, 2010
14. Özel, M., Kılıç S., Avrupa Birliği İklim Değişikliği Politikaları ve Karar Almada Oyun Teorisi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, S.34, Mart 2006,
15. Saylan, İ. B., "İklim Değişikliğine Karşı Uluslararası İşbirliği: Kyoto Protokolü ve Türkiye", T.C. Maliye Bakanlığı AB ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Bülteni, S.16, Temmuz , 2007
16. Türkeş, M., Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri" TMMOB Çevre Mühendisleri Odası V. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, 2003
17. Türkeş, M. ve Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004
18. <http://www.euractiv.com.tr/91/interview/cancun-grmeleri-ardndan-bm-srecine-evet-ama-yetmez-mesaj-013949>, Er. Tar. 15/07/2013
19. https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCresel_%C4%B1s%C4%B1nma, Er. Tar. 13/07/2013
20. <http://iklim.cob.gov.tr/iklim/AnaSayfa/BMIDCS.aspx?sflang=tr>, Er. Tar. 13/07/2013
21. http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafli-soz/bm/bm_41.pdf, Er. Tar. 13/07/2013
22. <http://www.virahaber.com>, Er. Tar. 13/07/2013